
ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ ЖІНКИ

Коваленко А. В., Колісник А. С.

Луганський державний університет внутрішніх прав ім. Е.О. Дідоренка
new4or@gmail.com

Вступ. Кримінальний процесуальний статус жінки врегульовано Конституцією України, чинним Кримінальним процесуальним кодексом України та іншими нормами кримінального процесуального законодавства України. До останнього, серед іншого, відносяться й ратифіковані Україною міжнародно-правові акти, які регулюють кримінальні процесуальні відносини. Відповідно до ч. 4 ст. 9 КПК України, такі міжнародні договори мають вищу за Кодекс юридичну силу, а положення КПК України мають застосовуватися з урахуванням подібних міжнародних норм. Тому можна зробити висновок, що міжнародно-правові договори відіграють суттєву роль у врегулюванні кримінального процесуального статусу жінки.

Матеріали і методи. Пропоноване дослідження проведене на основі узагальнення міжнародно-правових актів та норм національного законодавства, що визначають кримінальний-процесуальний статус жінки.

Результати. Міжнародно-правові гарантії кримінальних процесуальних прав жінки можна поділити на дві категорії: загальні та спеціальні. Загальні це ті, які стосуються людини у цілому, не залежно від її статі чи гендеру, спеціальні – ті, які безпосередньо спрямовані на міжнародно-правовий захист жінки та подолання усіх форм гендерно-орієнтованої дискримінації, та які є застосовними у кримінальному провадженні.

Серед загальних в першу чергу варто виокремити Загальну декларацію прав людини [1], яка, серед іншого, декларує віру держав-членів ООН в основні права людини, гідність та цінність людської особистості та рівноправність чоловіків та жінок.

Ще одним потужним джерелом міжнародно-правового регулювання процесуального статусу жінки у кримінальному провадженні є Європейська Конвенція про захист прав і основоположних свобод [2] (далі – ЄКПЛ), ратифікована Україною 17.07.1997 року. Ряд норм ЄКПЛ встановлює аналогічні до Загальної декларації прав людини гарантії захисту учасників кримінального провадження: ст. 2 гарантує право на життя, ст. 3 забороняє катування, ст. 5 гарантує право на свободу та особисту недоторканність, ст. 6 – право на справедливий суд тощо.

Крім того, ЄКПЛ створила потужний європейський регіональний механізм захисту прав людини та основоположних свобод – Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ). Жінки, чий права порушуються під час їх участі у кримінальному провадженні, після вичерпання усіх національних механізмів правового захисту можуть звертатися із заявами про порушення до згаданого суду. Як один з

чисельних прикладів, коли ЄСПЛ захистив порушені у кримінальному провадженні права жінки, можна назвати рішення суду у справі Корнейкова та Корнейков проти України від 24.03.2016 року [3], яким констатовано, що застосування наручників до жінки під час перейм та одразу після пологів становило нелюдське та таке, що принижує гідність, поводження, чим було порушено ст. 3 ЄКПЛ.

Серед актів, які закріплюють спеціальні міжнародно-правові гарантії захисту прав жінок у кримінальному провадженні варто виділити Конвенцію Організації об'єднаних націй Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок [4] (далі – Конвенція), яка була прийнята 18 грудня 1979 року, підписана Україною 17 липня 1980 року та ратифікована 19 грудня 1980 року.

Відповідно до ст. 2 Конвенції, держави-учасниці беруть на себе зобов'язання, серед іншого, встановити юридичний захист прав жінок на рівній основі з чоловіками, утримуватися від вчинення будь-яких дискримінаційних актів або дій щодо жінок та гарантувати, що державні органи та установи діятимуть відповідно до цього зобов'язання та скасувати всі положення свого кримінального законодавства, що являють собою дискримінацію щодо жінок.

Низка спеціальних міжнародно-правових норм, що встановлюють кримінальний процесуальний статус жінки, містяться у Конвенції Ради Європи «Про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами» [5]. Глава VI згаданої Конвенції присвячена розслідуванню, кримінальному переслідуванню, процесуальному праву та захисним заходам щодо злочинів, вчинених проти жінок, а також процесуальному статусу жінки-потерпілої у кримінальному провадженні.

Висновки. Таким чином можна зробити висновок, що міжнародно-правові акти є суттєвим джерелом регулювання кримінального процесуального статусу жінки. Серед актів даної категорії варто виокремити такі, що встановлюють загальний правовий статус жінки (по відношенню до якого кримінальний процесуальний статус є похідним) та такі, що специфічно гарантують права та свободи жінки як учасниці кримінального процесу та встановлюють обов'язки держави щодо таких жінок.

Література:

1. Загальна декларація прав людини. ООН; Декларація, Міжнародний документ від 10.12.1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Рада Європи; Конвенція, Міжнародний документ від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Справа «Корнейкова та Корнейков проти України» (Заява № 56660/12). Європейський суд з прав людини, Міжнародні суди; Рішення, Справа, Заява від 24.03.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_b56

4. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 18.12.1979. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207

5. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами. Рада Європи, Конвенція від 11.05.2011. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/mu11251>

УДК: 001.2:001.83(477) (062)

ББК 72.4:20 (4Укр) я73

Об'єднані наукою: перспективи міждисциплінарних досліджень Київ,
2021. – 156 с.

Організаційний комітет: д. біол. н., професор Ганна ТОЛСТАНОВА;
к. фіз.-мат. н. Олег НЕДИБАЛЮК; к.х.н. Вікторія МОСКВІНА; к.ю.н. Анжела
АЙДИНЯН; к.фіз.-мат.н. Володимир ЗУБЧЕНКО; к.пед.н. Леся ГРЕБЕНЮК;
к.х.н. Демид МІЛОХОВ; к. екон. Н. Олена МИХАЛЬСЬКА; к.соц.н. Євгенія
МОРОЗ; к.істор.н. Олександр ОХРИМЕНКО; аспарантка Марія СЕВАСТЮК;
к.т.н. Андрій ФЕСЕНКО; к.екон.н. Марина ХМАРА; к.фіз.-мат.н. Юлія ШЕВЧУК.

Науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих вчених
«Об'єднані наукою: перспективи міждисциплінарних досліджень» проходить 18–
19 листопада 2021 року в Київському національному університеті імені Тараса
Шевченка з нагоди Всесвітнього дня науки задля миру та розвитку. У цьому
збірнику праць подано матеріали конференції, надруковані в авторській редакції.

© Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2021

© Автори, 2021